

Astfel că, la scurt timp după înființare, grupul de cercetare a pornit, sub directă îndrumare a profesorului, proiectul datat preliminar în anul 2003 și având drept scop de a finaliza notabil anchetă socială pe teren, prin aplicarea metodei istoriei orale. Echipa de tineri specialiști în formare a poposit în câteva așezări rurale bănățene și a realizat interviuri cu rezidenții dispuși a colabora. Intervievații au fost chestionați în baza unui formular alcătuit pe diverse teme generale, precum cele personale, familiale, sociale și economice. Majoritatea întrebărilor au vizat perioada imediat următoare sfârșirii celui de-Al Doilea Război Mondial și până la revoluția din 1989.

Poveștile respective au fost înregistrate pe benzi, transcrise și apoi arhivate. Aproape niciunul dintre respondenți nu a reacționat retractil, chiar dacă pentru marea lor majoritate, această metodă a istoriei orale a fost într-un oarecare fel necunoscută. Oamenii au fost în general foarte vorbăreți, dar nu întotdeauna răspundeau clar și la obiect asupra problematicilor în cauză, ci mai degrabă au declarat ceea ce părea important din propriul lor unghi de interpretare, trecând astfel premeditat în uitare o serie de evidențe constatabile.

Scopul anchetelor era de a înțelege modul de a gândi și a trăi în mediul rural, pentru ca apoi, prin analiza comparată, să se poată evalua acele schimbări ce au avut loc la aproape un deceniu și jumătate de la căderea dictaturii comuniste.

Multă vreme s-a pus întrebarea privind alegerea Banatului românesc ca „locatie” a anchetei, în defavoarea unor zone precum Vojvodina, Macedonia sau altele din imediată vecinătate, și unde populația a ființat similiar până la evenimentele transformacioniste survenite în ultimul deceniu al secolului XX, la fel ca în România și în aria geografico-istorică numită Banat. Deși decizia a fost de sorginte pur accidentală, regiunea situată între Dunăre, Tisa, Mureș și Carpați a fost stabilită în mod unanim, mai ales că vădea o încărcătură istorică bogată referitoare la etnia germană.

Interviurile au urmat un program prestabilit, ele fiind făcute atât în aria satelor de câmpie, cât și a celor de munte. S-a ținut cont și de perspectiva oferită de conviețuirea diferitelor etnii din această zonă (români, maghiari, germani și croați) și de profesiile variate ale acestora, precum agricultura, creșterea animalelor, mineritul, pomicultura, viticultura etc. Printre multe alte țeluri propuse, figurau influența coercitivă și modelatoare a faptului politic asupra comunităților rurale, dar și semnificațiile intervenției violente a autorității în mediul respectiv, îndeosebi în anii '50 ai veacului trecut. Se mai urmărea totodată a se consemna experiența trăită de respondenți în perioada relativ liniștită a deceniilor următoare, dar și modalitatea reacției singulare/colective față de anii tranziției „post-comuniste”.

Proiectul finalizat în 2006 și făcut public abia acum în paginile cărții cu titlul mai sus pomenit își validase așadar scopul inițial propus, și anume nu doar de a descoperi și stoca istoria trăită inserată în cuprinsul memoriilor înregistrate, ci și expunerea și confruntarea lor cu opinia publică ori cea de profil, prin publicarea imediată. Pentru că tocmai reconstituirea amintirilor referitoare la segmentul de condiții de viață surprins în depoziția unui grup de bănățeni localnici constituia țelul primordial al acestor anchete orale. Documentația repertorizată în acest sens poate fi lesne considerată o viabilă sursă istorică în deslușirea și înțelegerea multor aspecte legate de partea (ne)văzută a scenei generale a țării noastre din unghiul de percepție al mentalității și tradiției rurale.

Adrian-Gabriel Pop

Grigore PLOEȘTEANU, *Românii în conștiința Europei. Studii și articole III*, Ediție de Mariana Ploșteanu, Târgu-Mureș, Edit. Veritas, 2010, 528 p.

O nouă lucrare voluminoasă a regretatului istoric dr. Grigore Ploșteanu apare sub îngrijirea văduvei sale Mariana Ploșteanu, care, după eforturi lăudabile, dă la lumină cât mai multe din manuscrisele rămase nepublicate. Probabil că a avut în vedere și îndemnul acad. Al. Zub apărut în „Convorbiri literare” imediat după dispariția istoricului¹ care afirma: *Semnificativ mi s-a părut, mai cu seamă, cel despre Receptarea*

¹ Alexandru Zub, *Grigore Ploșteanu – in memoriam*, „Convorbiri literare”, Iași, 2007, anul CXL, ianuarie, nr. 1(133), p. 36. Mulțumesc istoricului dr. Gh. I. Florescu pentru informație.

*operei și personalității lui Dimitrie Cantemir în Europa*² ca și cel despre *Ecoul revoluției române de la 1848 în Europa Centrală, teme la care ostenise îndelung și trudnic până la sleirea puterilor sale...*³

Și dacă tot am amintit necrologul Acad. AL. Zub, mai putem aminti și pe cele apărute ale acad. Camil Mureșan,⁴ prof. Univ. Dr. Vasile Dobrescu,⁵ Protopopul N. Șincan⁶, dr. Gheorghe Iancu⁷, pentru România, dr. Maria Berényi pentru Ungaria⁸ și pr. Gh. Naghi pentru America⁹.

Numele istoricului Grigore Ploeșteanu nu este necunoscut publicului românesc iubitor de istorie din America. Prezentarea activității lui istorice a început încă din 1996 când i-au fost prezentate două cărți¹⁰, apoi *Receptarea operei și a personalității lui Dimitrie Cantemir în Europa*, editată de Mariana Ploeșteanu, amintită mai sus¹¹, *Pavel Vaisici. Viața și opera*, ediție de Mariana Ploeșteanu, Editura Veritas, Târgu-Mureș, 2008, 337 p.¹², și volumul în discuție. Nu putem ignora și prezentarea făcută istoricului în coloanele săptămânalului „Meridianul Românesc” din Anaheim amintită la n. 9 cât și cea din „Asymetria” din Paris a scriitorului Dan Culcer. La toate acestea putem adăuga recenzia de față.

După o scurtă prezentare a editorului printr-o notă aflăm că Mariana Ploeșteanu ne reamintește că primul volum din *Românii în conștiința Europei* a apărut în 1994, al doilea volum este *Receptarea operei și a personalității lui Dimitrie Cantemir în Europa*, editată tot de Mariana Ploeșteanu, postum, în 2007, iar în acest al treilea volum sunt studii publicate de-a lungul timpului în „Cercetări de științe sociale”, „Revue Roumaine d’Histoire”, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai””, „Studia Universitatis „Petru Maior”, „Anuarul „Libraria”, revista „Vatra”, ș. a. Volumul se deschide cu o comunicare susținută de prof. univ.

² Grigore Ploeșteanu, *Receptarea operei și a personalității lui Dimitrie Cantemir în Europa*, ediție de Mariana Ploeșteanu, Târgu Mureș, Edit. Veritas, 2007, 278 p; recenzat de subsemnatul în „Meridianul Românesc”, 2008, XXXV, vol. 12, nr. 562, 24 mai, p. 16, 17; „Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu»” din Cluj-Napoca. Series Historica, 2009, XLVIII, p. 360-362; „Altarul Banatului”, Timișoara, 2009, XX (LIX), nr. 1-3, p. 552.

³ Acad. Alexandru Zub, *In memoriam Grigore Ploeșteanu*, „Academica”, 2007, nr. 58-59, ianuarie-februarie, p. 71

⁴ Acad. Camil Mureșanu, „Prea scurt răgaz răstimpul vieții are ...”, „Cuvântul liber”, Tg. Mureș, 2007, XIX, nr. 28, 12 februarie, p. 2.

⁵ Vasile Dobrescu, *In memoriam. Grigore Ploesteanu istoricul și omul* (I) (13 ianuarie 1943-28 decembrie 2006), „Cuvântul liber”, Tg. Mures, 2007, XIX, nr. 250, 15 ianuarie, p. 5

⁶ Prot. Nicolae Gheorghe Șincan, *Grigore Ploesteanu istoricul și omul (13 ianuarie 1943-28 decembrie 2006)* II, „Cuvântul liber”, Târgu Mureș, 2007, XIX, nr. 255, 22 ianuarie, p. 5.

⁷ Dr. Gheorghe Iancu, *Grigore Ploesteanu (1943-2006)*, „Cuvântul liber”, Târgu Mureș, 2007, XIX, nr. 253, 28 decembrie, p. 3; Dr. Gheorghe Iancu, *Grigore Ploesteanu(1943-2006)*, în „Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca”, 2007, XLVI, p. 550-551.

⁸ Dr. Maria Berényi, *Grigore Ploesteanu, curriculum vitae*”, Anuarul „Lumina”, 2006, (Revista socială, culturală și științifică a românilor din Ungaria, Fondată de David Voniga, în 1894. Giula, Red. Elena Munteanu Csobai), p. 34-39.

⁹ Pr. Gh. Naghi, *Istoricul Grigore Ploesteanu (1943-2006) – încercare minibibliografică*, în „Meridianul Românesc (Anaheim)”, 2007, XXXIV, vol. XI, nr. 526, 8 septembrie, p. 16; „Origini” (Atlanta), 2007, vol. XI, nr. 11-12 (125-126), p. 35-39.

¹⁰ Grigore Ploestenu, *Românii în conștiința Europei*, Târgu-Mureș, 1994, 319 p., și Grigore Ploeșteanu, *Interferențe istorice și culturale româno-europene*, Târgu-Mureș, 1996, 132 p., ambele apărute în „Buletinul CRC” (Hayward), 1996, XIX, Nr. 3, p. 68-72.

¹¹ „Meridianul Românesc” (Anaheim), 2008, XXXV, vol. 12, nr. 562, 24 mai, p. 16.

¹² În curs de apariție la „Meridianul Românesc” din Anaheim (L. A.). Cartea a fost prezentată în prezența Înalț Prea Sfințitului NICOLAE al Banatului, la Timișoara, în 25 Mai 2009 de un șir de istorici precum prof. univ. dr. Victor Neumann, prof. univ. dr. Miodrag Milin, pr. Gh. Naghi, pr. dr. Ionel Popescu, vicarul Mitropoliei Banatului, pr. din Târgu-Mureș în prezența unui public select printre care putem aminti pe pr. prof. univ. Dr. Vasile V. Muntean, pr. dr. Pavel Vesa, Dr. Nicoleta Toma și familia prin Mariana Ploeșteanu, Ioana Ploeșteanu și mulți alții.

dr. Vasile Dobrescu la Sesiunea Institutului de Cercetări Socio-Umane din Târgu-Mureș al Academiei Române și a Universității „Petru Maior”, din mai 2007, intitulată *Receptarea istoriei moderne a spațiului românesc în Europa în opera istoricului Grigore Ploșteanu*, în loc de prefață, prezentare realizată cu un dublu scop: de omagiere a contribuției istoricului Grigore Ploșteanu, inițiatorul simpozioanelor organizate sub egida celor două instituții academice și, în al doilea rând – ceea ce este salutar și binevenit – „*de a încerca o primă schiță sintetică asupra numeroaselor și ineditelor sale investigații...care au avut, ca generic, receptarea istoriei moderne a românilor în cercurile lumii politice, culturale sau ale opiniei publice din arealu...central european*”. Eforturile de investigare istoriografică au erupt din convingerea lui Grigore Ploșteanu că spațiul civilizației și culturii române moderne a afirmat în strânsă legătură cu procesele modernizării arealului central european. Evenimentele care marchează istoria națională, precum manifestările luminate, Regulamentele organice, Revoluția română de la 1848, momentele Unirii Principatelor, Războiului de Independență din 1877-1878, Unirii de la 1918, au făcut obiectul investigațiilor minuțioase ale istoricului Grigore Ploșteanu aducând serioase contribuții asupra percepției fenomenului românesc în mediile lumii europene. Pentru aceasta s-a orientat cu precădere, spre studiul presei, îndeosebi din lumea germană. Mărturie sunt „Allgemeine Zeitung” din Augsburg, „Heidelberger Journal” din Heidelberg, „Die Zeit” din Berlin, „Neue Freie Press” din Viena sau „Historisch – Politisch Blätter” din München, prima fiind unul dintre cele mai prestigioase periodice din lumea germanică în epoca modernă. Probabil că a avut în vedere și relativa neangajare politică, cât și densa informație din Principate. Un studiu bogat documentat, premergător revoluției de la 1848, este cel intitulat *Contribuții la cunoașterea relațiilor culturale româno-germane în epoca modernă (până la jumătatea sec. al XIX-lea)* unde pleacă de la legăturile culturale româno-germane din primele secole ale mileniului nostru, orientându-se spre raporturile culturale în perioada constituirii culturii române moderne cu prezențe și inițiative concrete ale acestora pe teritoriul Germaniei (statelor germane), ecoul lor la germani, modul de receptare a unor opere cu autori români, contactele dintre studenții și cărturarii români cu personalități germane. În virtutea acestei idei sunt menționate, diferitele mărturii străine privitoare la Școala Ardeleană (mărturii germane A. L. Schlözer, L. A. Gebhardi, W. E. Christiani, ca să nu amintim decât câțiva), sunt prezentate ecouri ale Supplexului românilor ardeleni tot în lumea germană, urmate de două prezentări ale domnitorului Alexandru D. Ghica (1834-1842) și Gheorghe D. Bibescu (1842-1848) în „Allgemeine Zeitung” din Augsburg care a urmărit cu interes evoluția situației din Țările Române.

O prezență consistentă în opera istoricului Grigore Ploșteanu îl au numeroasele studii dedicate revoluției române de la 1848-1849 în contextul mișcărilor revoluționare din Europa Centrală. Ele se referă la ecouri ale revoluției române de la 1848 în presa germană, revoluția de la 1848 din Țara Românească reflectată în ziarul „Die Constitution” din Viena, în „Allgemeine Zeitung” din Augsburg, „Constitutionelle Allgemeine Zeitung von Böhmen” din Praga, în presa poloneză și în presa din Ungaria. Alte două studii se referă la mărturii despre Avram Iancu și mărturii din arhive străine tot despre Avram Iancu. Istoricul Grigore Ploșteanu a încercat să lărgească preocupările unor istorici din acest domeniu al căror prestigiu este recunoscut în planul cercetărilor istoriografice române și care au adus contribuții fundamentale: Silviu Dragomir, Cornelia Bodea, George Platon, Dan Berindei, Camil Mureșan, Apostol Stan ș.a. Grigore Ploșteanu a plecat de la problematica descrierii unor evenimente revoluționare la conturarea unor personalități pașoptiste spre „*metodele cercetării comparative pentru a sublinia interferențele de idei, programe și acțiuni ce au animat revoluțiile din centrul Europei*” precizează prof. univ. dr. Vasile Dobrescu. Așa am văzut că a dezbătut ecourile revoluției române în lumea germanică sau investigațiile asupra presei din Polonia austriacă, Ungaria rămânând pe umerii viitorimii, presa din zona Slovaciei unde a aflat dezbătut importante, așa cum aflăm din mărturisirile editoarei sale.

În studii consistente autorul se oprește asupra „momentului” Căzu cu ecoul său în „Allgemeine Zeitung”, după care sunt prezentate aspectele diplomatice ale Războiului de Independență. Apoi e prezentat un studiu în limba franceză însoțit de același studiu în limba română consacrat mărturiilor diplomatice inedite privind aspirația și lupta pentru independență a poporului român și altul despre aprecierile străine privind Războiul de Independență. Și un studiu încheie firesc aceste eforturi de cercetare de mai mulți ani despre Ecoul Unirii din 1918 în străinătate. S-a oprit la toate momentele cruciale din istoria modernă a poporului român. La sfârșitul volumului mai este inserat un interviu consemnat de ziarista Silvia Obreja și publicat în revista „Țârnavă” din 1995 vorbind despre ultimele cercetări ale istoricului și oferind câteva biobibliografice. Ar fi fost util – așa cum ne-a obișnuit în

lucrările anterioare – de un indice tematic și de nume pentru ușurarea muncii oricărui cercetător, dar și pentru o mai ușoară utilizare a contribuțiilor istoricului Grigore Ploșteanu.

O lucrare binevenită, bazată pe nenumărate contribuții, majoritatea inedite, aflate în peregrinările prin toată Europa, unde a adunat cu sârg și cu migală, cu atenția cu care umbli cu tezaurele poporului tău, aceste comori de neprețuit, cu singurul scop de a îmbogăți literatura istorică de specialitate, pe care a ridicat-o la cote valorice indubitabile. Iar viitorul a început aici, cu acest al treilea volum și cu reliefarea operei sale istoriografice prin comunicarea cu care se deschide acest volum, datorat incursiunii lui Vasile Dobrescu. Studiul operei istoricului Grigore Ploșteanu a început.

Pr. Gheorghe Naghi

Grigore PLOEȘTEANU, *Contribuții la cunoașterea vieții culturale și politice a românilor din ținuturile mureșene. Studii și portrete*, ediție de Mariana Ploșteanu, Târgu-Mureș, Edit. Veritas, 2010, 698 p.

Încă un volum masiv al regretatului istoric Dr. Grigore Ploșteanu apare sub îngrijirea văduvei sale, Mariana Ploșteanu, care cu devotament, pasiune și competență, dă la lumină un nou set din multele nepublicate.

După cuvântul înainte semnat de Mihail Art. Mircea, volumul se deschide propriu-zis cu un studiu care vorbește de legăturile permanente ale ținuturilor mureșene și târnăvene ale Transilvaniei cu Țara Românească și Moldova în Evul Mediu care au avut la bază comunitatea de origine, limbă și cultură a românilor de pe ambele versante ale Carpaților, legături seculare care au culminat cu înfăptuirea lui Mihai Viteazul. Planurile de unire au fost reluate și în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, ca la Adunarea Națională din mai 1848 de pe Câmpia Blajului, românii să ajungă la o concluzie eroică: „Noi vrem să ne unim cu Țara.” Se și realizează în 1859 Unirea Principatelor, apoi cucerirea independenței de stat ca să-i urmeze firesc înfăptuirea Unirii celei Mari din 1918. Acestea au fost doar încununarea drumului parcurs, dar până atunci legăturile politico-militare, economice, culturale și religioase a fost o constantă a întregii istorii medievale românești. Atestarea acestor legături începe cu anul 1399 și continuă cu 1413, 1423, 1431-1435, legături continuate și pe vremea domniei lui Iancu de Hunedoara, guvernator al Transilvaniei, „căpitan” al Țării Românești și „părinte” al domnului moldovean. Și legăturile menționate continuă. Un studiu drag sufletului său se referă la canceliștii români târgumureșeni în Revoluția de la 1848, urmat de un studiu similar, un minidicționar al acestor canceliști, studiu vast cât o carte de sine stătătoare, împărțit în 8 părți distincte care conține pe Ioan Alduleanu, Ioan Balomiri, Vasile Bianu, Mihai Bohățel, Jacob Bologa, Daniel Boteanu, Vasile Buteanu, Ladislau Buteanu, Alexandru Căndea, Ioan Constantin, Ioan Cserghedi, Vasile L. Dragoș, Teodor Frâncu, Nicolae Găetan, Avram Iancu, Ignacz Kardos, Vasile Lacea, Vasile Fodor, Ilie Măcelariu, Ioan Mărgineanu, Florian Micaș, Ioan Oros Rusu, Constantin I. Panțu, Ioan Pinciu, Teodor Pop, Nicolae Pop Bota, Petru Popovici, Al. Papiu Ilarian, Vasile Ladislau Pop, Samuil Poruțiu, Avram Precup, Petru Roșca, Constantin Secăreanu, Ladislau Simon, Iosif Sterca Șuluțiu, Dionisie Tobias, Amos Tordășan, Vasile Vespreman, Mihail Orbonaș, David Almășanu, Augustin Ladai, Vasile Aaron, Ioan Bran Lemeni, Servian Popovici Barcianu, Gheorghe Anghel și Petru Man. Se mai oprește la alte patru figuri pașoptiste, foști canceliști la Târgu-Mureș, printre care Ioan Buteanu, prefectul Zărândului, spânzurat la 23 Mai 1849, prefectul (al Legiunii submontane) martir Petru Dobra, ucis mișelește de același Hatvany după 6 Mai 1849. Iosif Sterca Șuluțiu relatează moartea tragică a prefectului martir: „*Pe Dobra l-a arestat un ofițer cu 10 homvezi din casa noastră; torturat în arest, a sărit din etagiu pe fereastră, unde santinela l-a împușcat, apoi l-au aruncat îndărăt în arest, unde a ars scrum, când a ars orașul. Trupul nu i s-a putut afla să-l înmormânteze*”, cancelistul Avram Iancu, conducătorul revoluției de la 1848-1849 din Transilvania, Vasile Ladislau Pop, a fost și el cancelist la Târgu-Mureș până în pragul revoluției de la 1848, la a cărei Adunare Națională a participat și, sprijinit de mișcarea națională românească, a ajuns vicepreședinte al Guberniului Transilvaniei din 24 noiembrie 1861. Este singurul român din Monarhia habsburgică ajuns într-o funcție atât de înaltă. Și acest român visa la rezolvarea chestiunii românești din Transilvania prin unirea cu România.